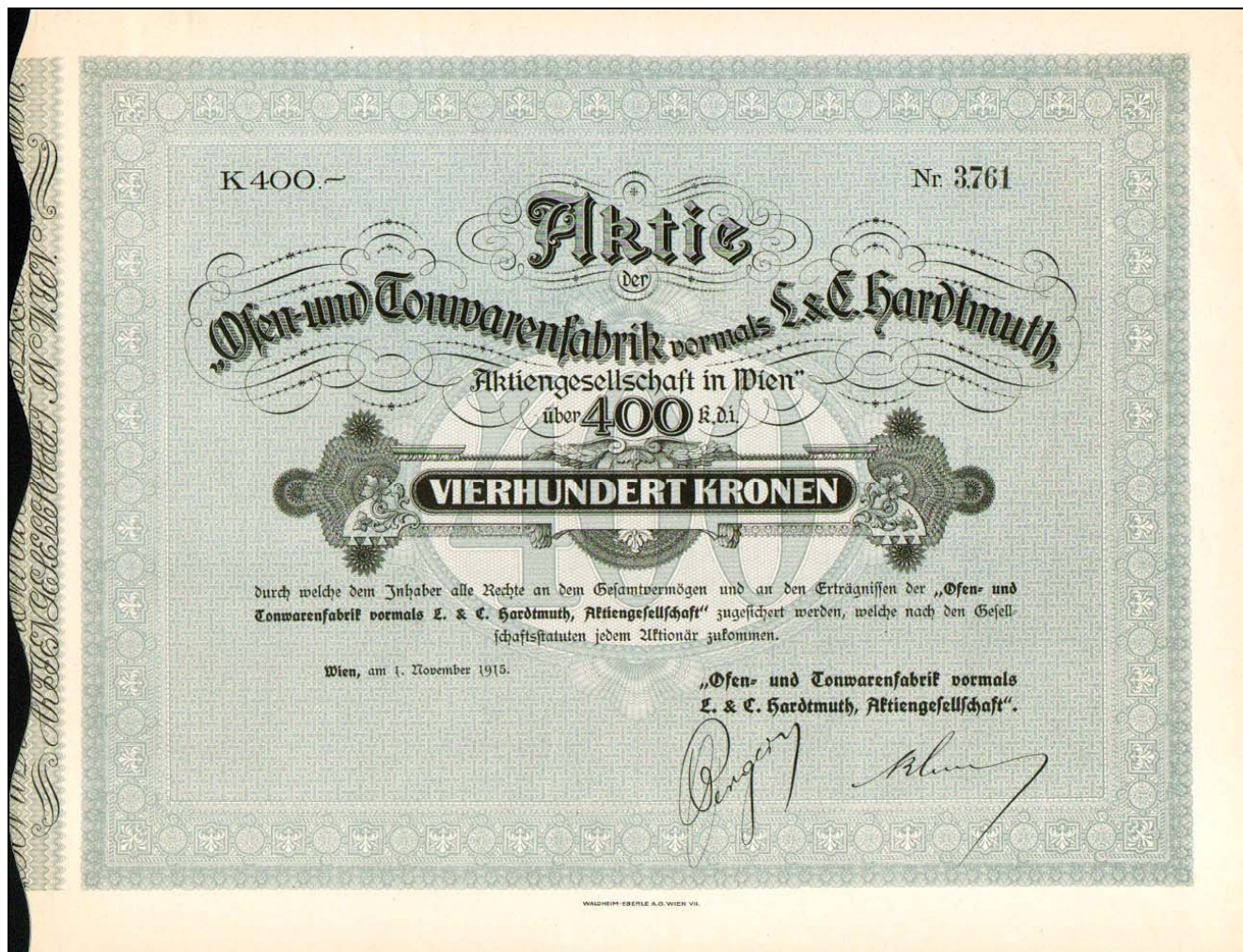

VĚSTNÍK

Praha 25. listopadu 2015

Ročník VIII., Číslo 11

A0893 – Akcie firmy Ofen- und Tonwarenfabrik, vormals L. & c. Hardtmuth, Aktiengesellschaft na 400 K vydaná ve Vídni 1. listopadu 1915

VYDÁNO PŘED ...

Asi každý Čech zná obyčejnou tužku, kterou vyrábí již od roku 1790 firma Koh-i-noor Hardtmuth v Českých Budějovicích. Už jen málokdo však ví, že Josef Hardtmuth byl architekt a stavební ředitel knížete Liechtensteina. Právě on stál u zrodu třeba Minaretu, Dianina chrámu, Loveckého zámku nebo Kolonády ve Valticích. Byl však hlavně vynálezcem tuhy do tužek sestavené z jemného jílu a grafitu, kterou si dal patentovat v roce 1802. V roce 1828 převzali vedení podniku synové Carl a Ludwig, kteří přenesli v roce 1848 výrobu z Vídně do Českých Budějovic, kde byla i výroba šamotového zboží a kameniny. Ta byla ukončena v roce 1870, ale kamna a šamotové zboží se dál vyrábělo v Podbořanech, kde vznikla nová továrna, kam se výroba zcela přestěhovala v roce 1898.

Podbořanská továrna vyráběla nejen kamna, ale i kachle, obkládačky a další keramické zboží. Zaměstnávala 400 dělníků a měla přes dvacet pecí. Před 1. světovou válkou vyvážela své zboží do Itálie, Ruska, Turecka, Rumunska, balkánských států a pochopitelně po celé monarchii. V roce 1912 se firma nejprve přeměnila na s.r.o. s kapitálem 600.000 K. Obchodní filie měla ve Vídni, Praze, Linci a ve Lvově. Rozhodnutím společníků se 15. června 1915 přeměnila na akciovou společnost se sídlem ve Vídni. Její kapitál byl 2.420.000 K rozdělený do 6.050 akcií po 400 K. To už měla vlastní těžbu jílu v Liběšovicích.

Kapitál se v roce 1929 zvýšil nakolkováním na dvojnásobek a v roce 1930 bylo vydáno 200 ks akcií, takže kapitál byl nově 5.000.000 Kč. V prosinci 1935 došlo k jeho redukci na 2.000.000 Kč odkolkováním všech akcií na 320 Kč. Po připojení Sudet k Říši došlo v roce 1941 ke změně kapitálu na 402.000 RM rozděleného na 401 ks akcií po 1.000 RM a 50 akcií po 20 RM. Firma byla v roce 1945 byla firma znárodněna a začleněna do Rakovnických keramických závodů, národního podniku.

Zakládající emise akcií je typickou ukázkou nejen práce vídeňské tiskárny Waldheim-Eberle A.-G., ale zejména typickou akcií mnoha firem v rámci monarchie, které potřebovaly standardní podobu a neměly zájem na nějaké grafické zdobnosti. Přesto má tato akcie své kouzlo. Akcie byla vydána 125 let po založení podniku a dnes je to již stoletý exemplář.

VÝROČÍ

V minulém čísle, díky rozsáhlému článku, bylo jen málo místa na připomenutí výročí, ale přesto padla zmínka o výročí znárodnění klíčového průmyslu v roce 1945. Těch několik dekretů bylo jen souborem opatření, které zapadly do celkové ekonomické situace, kterou bylo po válce třeba řešit. Předcházely mu dekrety o přihlášení vkladů, cenných papírů a pojistek a dekret o obnovení československé měny a vydání nových platidel. Oba dekrety o provedení měnové reformy platily od **1. listopadu 1945**, tedy před 70 lety. Tou asi nejznámější měnovou reformou u nás je tak z roku 1953, která postihla zejména ty nejchudší a měla údajně za cíl zlikvidovat černý trh. Ve skutečnosti zabránila státnímu bankrotu, který se komunisti snažili odvrátit. Za necelých 6 let se jim podařilo změnit směr lehkého a spotřebního průmyslu na těžký a hutní průmysl, který u nás neměl doménu. V poválečné obnově to byla kardinální chyba, jenž zaplatili všichni, jenom ne ti, kteří byli u moci a ti, na které vlastně byla oficiálně cílena. V roce 1945 všichni začínali na stejné základní čáře, v rámci vázaných vkladů byly dosavadní vklady zmrazeny a každý dostal jen 500 Kčs v nové obnovené měně, československé koruně.

6. listopadu 1945 jmenoval prezident Beneš druhou vládu Zdeňka Fierligera, která úřadovala až do voleb v roce 1946. Její jmenování souviselo s ukončením vlády prezidenta Beneše formou jeho dekretů a obnovení ústavního pořádku.

V našich dějinách je jen málo okamžiků, které změnila další vývoj na stovky let během tak krátké chvíli. V neděli **8. listopadu 1620** se během ani necelých dvou hodin rozhodl v bitvě na Bílé hoře osud Českých zemí na dalších 297 let. Za dva dny na to opustil král Friedrich Falcký potupně Prahu, která kapitulovala a do města vtrhla vojska císaře Ferdinanda II., který potlačil stavovské povstání.

16. listopadu 1945 byla v Londýně zahájena diplomatická konference, na které byla podepsána ústava Organizace pro výchovu, vědu a kulturu, která je známá jako UNESCO. Po válce, ve které bylo zničeno množství historických budov, měst a uměleckých předmětů, které nepatří jen jedinci, ale mají hodnotu pro celou civilizaci. UNESCO od té doby chrání tyto hodnoty pro naši budoucnost. Přesto za vlády komunistů byla u nás zničena celá řada staveb, které překážely dálnicím nebo dolům. Ale i v této mizérii se podařilo mnohé zachránit díky obětavosti našich památkářů. Škoda, že nemá tato užitečná organizace moc chránit památky před válkami nebo barbary, kteří ničí památky v Sýrii.

20. listopadu 1945 začal Norimberský proces s představiteli nacistického Německa. Soudní síní zněla zvěrstva, spáchaná válečnými zločinci nejen na jednotlivcích, ale na celé civilizaci. Nově nebyl souzen jen válečný zločin, ale zločin proti lidskosti.

25. listopadu 1915 oznámil Bedřich Hrozný rozluštění písma a jazyku starých Chetitů. Pomocí dříve rozluštěného klínového písma luštil neznámé texty, které se mu podařilo určit jako indoevropský jazyk. První věta „K chlebu patří voda“ se stala základním kamenem pro identifikaci všech znaků. Na dílo Prof. PhDr. Bedřicha Hrozného bychom měli být i dnes hrdí a na to, že tento světový objev přinesl právě tento náš významný vědec.

Praha, 25. listopadu 2015

Bankovka 100 Kčs zavedená v roce 1945, tištěná ještě v Londýně během války

Stanislav Hudeček (1872-1947), obraz Z bitvy na Bílé hoře (www.prazskestezky.cz)

Unikátní fotografie z roku 1946 reprezentantů Unesca před sídlem v Londýně

Bedřich Hrozný (1879-1952) a ukázka starého písma Chetitů na kamenné desce

NOVINKY

Po delší době nastal opět čas k novinkám z našich sbírek. Nastává podzimní období aukcí a tak není nouze o zajímavé položky, kterými se obohatí naše sbírkové fondy.

Jsou tomu čtyři roky, kdy se nám konečně podařilo získat akcii Americko-Slovenské banky. Tento peněžní ústav vznikl za účasti Bosak State Bank z pennsylvánského Scrantonu. Americký Slovák Michal Bosák se narodil v Okružlomu a jako šestnáctiletý se vystěhoval do USA. V roce 1897 si otevřel soukromou banku. V roce 1915 vznikla Bosak State Bank, která se stala v roce 1920 největší slovenskou bankou v USA. Byl velmi aktivní v boji za vznik samostatného Československa a po jeho vzniku se zapojil do hospodářského života v rámci Slovenska. Americko-Slovenská banka podporovala zejména rozvíjející se podniky, např. Slovenský liehovarský priemysel v Levoči a Malackách. Zanikla v roce 1932 fúzí se Slovenskou všeobecnou úvernou bankou.

Akcie Americko-Slovenské banky je velmi vzácná a málo se vyskytující kus. Doposud se však vyskytovaly jen jednotlivé akcie. Nyní se nám podařilo získat hromadnou akcii na 25 ks, kterou jsme zatím vůbec neznali. Je vidět, že celá řada firem ještě čeká na podrobné zpracování výskytu vydaných emisí.

Přesně opačným případem je druhá novinka, tedy akcie Hospodářské banky v Bratislavě. Ve sbírkách jsme doposud měli 25 akcií, ale jednotlivou jen v kopii. Právě tu se nám nyní podařilo nahradit originálem. Akcie této banky jsou snad ještě vzácnější než Americko-slovenské. Hospodářská banka totiž vznikla v roce 1920, ale o dva roky později fúzovala s dalšími 15 bankami do Slovenské banky, která se tak stala jednou z největších bank na Slovensku. Akcie peněžních ústavů na Slovensku jsou velkou arénou, kde se každým rokem podaří objevit nové kusy, které doposud sběratelský svět neviděl.

Slovenské akcie jsou obecně doposud neprozkoumaným teritoriem, které ještě čeká na zpracování. Naše muzeum se o to snaží, byť jen svým skromným dílem, přesto se bez jisté pomoci odborníků slovenských archivů a muzeí neobejdeme a snad bude v dalších letech víc šancí a prostoru ke společné práci nad skripofilickými poklady Slovenska.

Třetí novinka je novinkou opravdu zcela neznámou. Jde o dluhopis města Karlových Varů z roku 1919. Půjčka byla vydaná 1. července 1919 na základě povolení ministerstva financí z 21. června 1919 v objemu 10.000.000 Kč. V emisi byly vydány kusy na 100, 500, 1.000, 5.000 a 10.000 Kč. Ty byly splatné až do roku 1979 s umořovacím plánem od roku 1921 s možností předčasného splacení.

Město Karlovy Vary vydalo několik emisí. První byla v roce 1874, tu doposud neznáme. Následovala půjčka z roku 1892 vydaná v objemu 14.000.000 německých marek, kterou již máme podchycenou. Stejně tak následující půjčku z roku 1909 v objemu 15.000.000 marek. V každé z emisí v markách byly vydány tři nominály, ale jen emisi 1909 máme kompletní. Nyní se tedy objevil jeden z kusů emise 1919. Po této emisi v korunách následovala další v roce 1921 a poslední půjčka byla v roce 1924 vydaná v USA v objemu 1.500.000 USD.

Americká zápůjčka je veřejnosti poměrně známá z kauzy, kterou rozpoutal bývalý americký právník Ed Fagan, žádající náš stát o astronomickou sumu 10 miliard korun, za údajně stále splatné dluhopisy. Tato aféra plnila od října 2011 naše deníky, ale po měsíci se bublina vypařila, stejně tak rychle, jak vznikla. Fagan vyhrožoval, že podá na stát žalobu, ale na tento krok již nedošlo. V té době se naše muzeum zapojilo do informační kampaně na straně Ministerstva financí, neboť jsme v prvních dnech byli jediní, kdo o emisi dluhopisů měli vůbec nějaké relevantní informace.

Na téma karlovarských dluhopisů plánujeme do příštího ročníku článek, neboť to bude 5 let od vzniku této kauzy a tak nastane určitý odstup, nejen pro dění okolo kauzy, ale také na objektivní zpracování historických dat ke všem emisím města.

A2511 – 25 akcií Americko-slovenské banky vydané v roce 1921

A2513 - Akcie Hospodářské banky na 200 K vydané v roce 1920

A2516 – Dluhopis města Karlovy Vary na 500 Kč vydaný v roce 1919

Podařilo se nám také získat hromadnou akcii nahrazující 25 akcií Akciové společnosti „Moravia“ pivovaru a Sladovny v Brně. V našem katalogu akcií pivovarů a sladoven jsme v době jeho vydání měli akcii zapůjčenou a teprve nyní po dlouhých letech se nám podařilo sehnat originál emise (PA0037). Je zajímavé, že dosud se nikdy neobjevila jednotlivá akcie a je otázkou zda vůbec existuje.

S každým novým exemplářem do našich sbírek se objevuje nová a nová otázka, co se o českých akciích vlastně vůbec ví. Ke každé firmě se dá zpracovat článek do věstníku, který by popsal historii firmy, osudy jejích představitelů a všechny možné emise akcií, které se podaří sehnat a objevit. Jenže každý takový článek znamená několik měsíců příprav a hledání podkladů, archivních pramenů a v neposlední řadě i obrazové přílohy. Kdyby se nám podařilo každý měsíc psát o jedné akciové společnosti, která na území Československa kdy existovala znamenalo by to práci na nejméně 216 roků. To znamená, že vlastně musíme vybírat jen z těch nejzajímavějších firem nebo z těch, ke kterým se podaří dokumentaci sehnat.

Plány na různé články nám tu leží na stole a je vždy jen otázkou, jak se podaří dát všechno dohromady, aby byl každý článek natolik pestrý a zajímavý, že zaujme jak odbornou, tak zejména laickou veřejnost. Jedině tak se bude šířit popularizace oboru skripofilie a dějin průmyslu i mezi širokou veřejnost, což je účel jak muzea, tak těchto našich věstníků.

A2517 – 25 akcií Akciové společnosti „Moravia“, pivovaru a sladovny z roku 1936

**PROJEVIT ODVAHU A EMOCE JE NĚKDY TĚŽKÉ.
MYŠLENKA SE DÁ PODPOŘIT SNADNĚJI, TŘEBA
JEN DROBNÝM SYMBOLICKÝM PŘÍSPĚVKEM.**

**PODPOŘTE PROSÍM, PROJEKT NAŠEHO
NADAČNÍHO FONDU KE VZNIKU STÁLÉHO MUZEA**

Muzeum cenných papírů, nadační fond, Pod Vilami 1038/13, 140 00 Praha 4 - Nusle, IČ 28 42 98 93, fond zapsán v nadačním rejstříku MS v Praze N 697. Věstník je vydáván měsíčně jako zpravodaj o činnosti fondu a jeho sbírkách. Je šířen prostřednictvím webových stránek muzea za pomoci DAS MEDIA, a.s. Nevyžádané rukopisy se nevracejí. Šíření všech reprodukcí i textů bez dalšího souhlasu MCP je zakázáno a podléhá autorskému a reprodukčnímu právu.